

חינוך לחיים

פרשת כי תשא

מסופר על ילד שסיפרו לו שהאריה הוא מלך החיות וכולם פוחדים ממנו. אך יום אחד כשהלך לגן החיות והוא רואה שם את האריה, שכבר נמצא בכלוב שנים רבות. ורואה אריה עצלן, שבקושי מזיז את עצמו... שואל הילד את הוריו: וכי זו החיה המפחידה שסיפרתם לי??? אני רואה שהוא כזה עצלן, לא שואג ולא קופץ ולא רץ. אמרו לו הוריו: שלא לאריה כזה מתכוונים אלא לאריה שחי בג'ונגל בצורה הטבעית שלו כפי שהקב"ה ברא אותו. הוא המפחיד שעליו נאמר אריה שאג וכו'. כאשר לוקחים אריה ומניחים אותו בשבי, הוא מאבד את כל העוצמה והחוזק שבראו בו.

כך גם לגבי ילד, אסור שילד ירגיש שהוא בשבי. כי כך הוא חסר שמחת חיים, ומי שאינו שמח לא יוכל לגדול ולצמוח, להתקדם ולהצליח. ברור שצריך להשליט בבית ובכיתה משמעת וסמכות אך הכל בצורה שלא ירגיש בשבי... הרגשה של דרור בשילוב משמעת.

ומה מתוקים דברי הרמב"ן בפרשתנו בהסבר "בשמים ראש מר דרור" – "כי הוא הדם הנצרך בבטן החיה הדומה לצבי הידועה בארץ הודו, ובלכתה בין השיחים בימי החום הגדול מגרדת בנפח ההוא, והדם יוצא צרור ולוקטים אותו מן האחו וכו'. דרור – שיהא חופשי וכו' ואולי נאמר שהצריך הכתוב להיותו חופשי, לומר שיקח מן הצבי ההוא בהיותו חפשי מתהלך בין ערבות הבשמים ומתענג כרצונו, כי כאשר ילכד ויעמוד ברשות אדם לא יעשה מור כי אם מעט ואיננו מבושם, וזה דבר ברור!!

ולכן התורה כתבה את המור דרור ראשון ברשימת הבשמים. ללמדנו שזה הדבר החשוב ביותר!! כך גם לגבי ילדנו- תלמידנו. אם שמים ילד בשבי, הוא מאבד את כוחו גם בעניינים שאנחנו לא רוצים שבהם ירגיש בשבי. וגם בלימודים יחסר המעוף והפריחה שיש בתוכו. הוא יאבד את כוחו ועוצמתו מכיוון שנטרלנו את האנרגיה שלו. צריך לדעת לנתב ולנווט כך שיבחר מעצמו ומרצונו ללכת בדרך הטובה שאליה אנחנו מכוונים אותו. ואם יעשה מתוך בחירה עצמית – הוא יעשה בשמחה וישקיע את כל כוחותיו הטבעיים בכך.

ועכשיו נראה גם צד שני - לאחר שעם ישראל חטא בחטא העגל, פונה משה רבנו לאהרן הכהן: "מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה", ומבאר רש"י הקדוש: "כמה יסורים סבלת שיסורך עד שלא תביא עליהם חטא זה", משיב לו אהרן הכהן: "אל יחר אדוני אתה ידעת את העם כי ברע הוא", ומבאר רש"י הקדוש: "בדרך רע הם הולכים תמיד, ובניסיונות לפני המקום".

בדו שיח זה אנו רואים, כי בכדי להביא חטא על משהו, פעמים שהאדם מקבל יסורים מצד החוטא ויסורים אלו הם הגורמים לחטא. וכן רואים שאהרן הכהן מדגיש כי לא העם עצמו רע אלא הדרך בה הם הלכו, רעה. וכחומר על הפס' "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" - האדם עצמו הוא לא הרע אלא יצרו של האדם. שהרי ידוע: "אין ילד רע, יש ילד שרע לו!!"

פעמים ההורה/המחנך סובלים יסורים מהילד וכשלא מתייחסים לסבל נכון, נגרם חטא לילד בלא יודעים, והילד מרגיש רע מאוד עם עצמו. ילדים הם כמו גלי הים. גלי הים מנסים לפרוץ אל החוף בעקביות, כל גל בעוצמה שונה, אך תמיד יגיעו לנקודה שתחזיר אותם לים בחזרה. כך ילדים מנסים בעקביות לבחון את הגבולות שלנו ואת תגובותינו. פעמים שניסיונותיהם מולנו מייסרים אותנו בייסורים, אם זה בבקשות סתמיות או אפי' במטלות רבות משמעות, הם אינם מתייאשים מהר וכן מכירים הם לעיתים יותר טוב מאתנו... את נקודות התורפה שלנו, ואנו, מוצאים את עצמנו אובדי עצות, ומחפשים היאך להוריד את ה"מיטרד" הזה, ובלא מחשבה מעמיקה נוטים אנו לוותר, להתיר, לשחרר, ומבחינתם השיגו הם את מטרתם.

אך כאן הבאנו עליהם חטאה גדולה והדרך שבא הם גדלים רע הוא! חובת ההורה/המחנך להציב גבולות ברורים לילד ופעמים כשנתקלים אנו בהתנהגות לא רצויה, בהחלט אפשר לתלות את זה באי הצבת גבולות מולו ואין ילד רע, יש ילד שרע לו!

אם אין לו גבולות – אין לו רוגע נפשי, וזה מתבטא חזק בהתנהגותו החיצונית והפנימית כאחד. הצורך בסמכות והצבת גבולות הנו צורך בסיסי לכל ילד באשר הוא, זקוק הוא לגבולות ולסמכות נבונה, כיון שבדרך כלל, כל עוד ואינו מודע למשמעות החיים, מסוגלותו קשה מאוד בקבלת החלטות או לקיחת מטלות (ואפי' מזעריות) באופן עצמאי בלא שנטיל אותן עליו

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת כי תשא

"ראה קראתי בשם בצלאל... ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ובדעת"

ראה קראתי??? שואל ר' משה פיינשטיין זצ"ל (היאראצייט י"ג אדר) – לכאורה לא מובן, היכן היתה הקריאה??? כיצד נאמר "ראה קראתי" – היכן ראה?

ותירץ, כי עצם זה שהקב"ה מילא את בצלאל ברוח ה', בתבונה ודעת, זו הקריאה שלו !!! משום שאדם שהשי"ת נתן לו כוחות וכישרונות, צריך לדעת כי כישרונות אלו ניתנו לו, כדי שיעשה בהם את רצון של השי"ת. כי הרי לכל אחד יש כישרונות לדבר מסוים – ללמוד או ללמד, לעשות חסד, יצירה, ידי זהב, עשירות וכד' וכד' לכל אלו ולדומים להם צריכים הדברים להשמע ולהדהד באוזניהם. הם צריכים לשמוע את הקריאה מהשמים הקוראת להם לעשות את רצון ה' עם כוחותיהם הברוכים.

רבי ישראל סלנטר זי"ע היה אומר: יושב לו תינוק פחות מגיל שנה וסביבו קוביות. הנה הוא יוצר מגדל... האם המסורה רואה זאת ומתרגשת כולה, איזו שמחה - הילד עשה מגדל מקוביות! היא תרוץ לקרא לבעלה ועד כמה שיהיה הוא אדם שכלי שכמעט לא מתרגש, פעולה זו של ילדו הקט תגרום לו עונג ושמחה. עד כדי כך שלפעמים אם יראו לנו את עצמנו איך התלהבנו משטויות של תינוק נתבייש מעצמנו, אך זו המציאות. את נתאר לעצמנו שאותו תינוק גדל ונעשה בר מצוה, לאחר בר המצוה כשכל בני המשפחה סיימו לסדר את ספריו הרבים שקיבל ולהניחם בארון, התיישב ליד ערימת קוביות ויתחיל לשחק ויבנה מגדל ענק מימדים, גם אז ההורים יורידו דמעות, אך לא של התרגשות אלא בכי של יאוש!!! מדוע? הרי כשהיה תינוק כל כך התרגשתם ושמחתם במשחק הקוביות של הילד, מדוע עכשיו אתם בוכים ועצובים? אין צורך לתת תשובה...

מי שנשאר בגיל 13 עם אותה 'חכמה' שהיתה בו כשהיה בן שנה - המצב נורא ואיום!!! זוהי צרת זמן הגלות, היה רבי ישראל מסביר. היצר העווכר בקרבנו מסית אותנו ומבלבל אותנו עם קטנות. אנו נהנים משטויות, איפה שזה מגיע לגדלות אמיתית - שם מערים עלינו ים של קשיים, אבל מאידך הוא מצייר בעינינו את כל דמיונות השווא כדברים נפלאים, ואנו נשארים קטנים, קטנים. ואף טופחים על שכמנו ואומרים "אני עם האידישקייט בסדר גמור" - קצת תפילה, קצת תורה, קצת מעשים טובים, אומרים 'ברוך ה' ו'בעזרת ה', לא גונבים חלילה, אנחנו בסדר גמור עם הקדוש ברוך הוא - זו הסתפקות במועט מבחינה רוחנית... אנחנו נשארים קטנים ברוחניות, והנפש סובלת, אבל אנחנו לא מבינים למה כל כך לא טוב לנו ואנחנו בעצם לא מרוצים מהחיים, בלי שום הסבר שיניח את הדעת. חצי מהאנשים היום הם מטפלים רגשיים והחצי השני מטופלים רגשית, ואחרי תקופה שני החצאים מתחלפים בתפקיד

מספרים על הנצי"ב מוואלזין שבעת שגמר להדפיס את ספרו "העמק שאלה" עשה סעודה גדולה. שאלו אותו מדוע?? וענה שהיה ילד אמרו עליו שאינו בעל כשרון ויעצו לו שילך להיות נגר... ויעשה שולחנות וכסאות ללומדי התורה. אך לצבי יהודה הצעיר היתה חשקת התורה והוא לא שמע להם, 25 שנה למד בשקיקה וחיבר 3 כרכים של הספר "העמק שאלה" שמלא בגאונות עצומה. וסיפר שאם היה שומע להם לאחר 120 שנה היו באים המלאכים ומראים לו את 3 הכרכים ואומרים לו: "את זה יכלת לחבר ובמקום זה עשית שולחנות וכסאות" וכיוון שב"ה לא שמעתי בכולם וכן חיברתי, לא יאה לי הצער הזה ולכן עשה סעודה ומודה להקב"ה.

ידוע הסיפור שניגש תלמיד לר' ישראל סלנטר ואמר לו: אם היה לי את הראש של "השאגת אריה" – הלב של בעל "יסוד ושורש העבודה" ואת המידות של הרב, הייתי עבד ה' מושלם. ר' ישראל ענה לו מיד: "אתה עם הראש שלך, והמידות שלך, והלב שלך, תוכל להיות מה שאתה" – כי לכל אחד יש תפקיד מיוחד בבריאה, תפקיד המתאים אך ורק לו, ולכל אחד התאים הקב"ה את הכישרונות שמתאימים לתפקיד זה ותפקידו לנצל את הכישרונות והיכולות שקיבל כדי לממש את ייעודו.

זאת המסקנה המתבקשת – כל כשרון וכח שה' נתן בי, זו קריאה, המחייבת לבוא לידי ביטוי בחיי, אין להסתפק במועט, ולהגיד מספיק מה שאני עושה.

קבלת כוחות וכישרונות גדולים – עליך לנצל אותם – זאת הקריאה !!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com